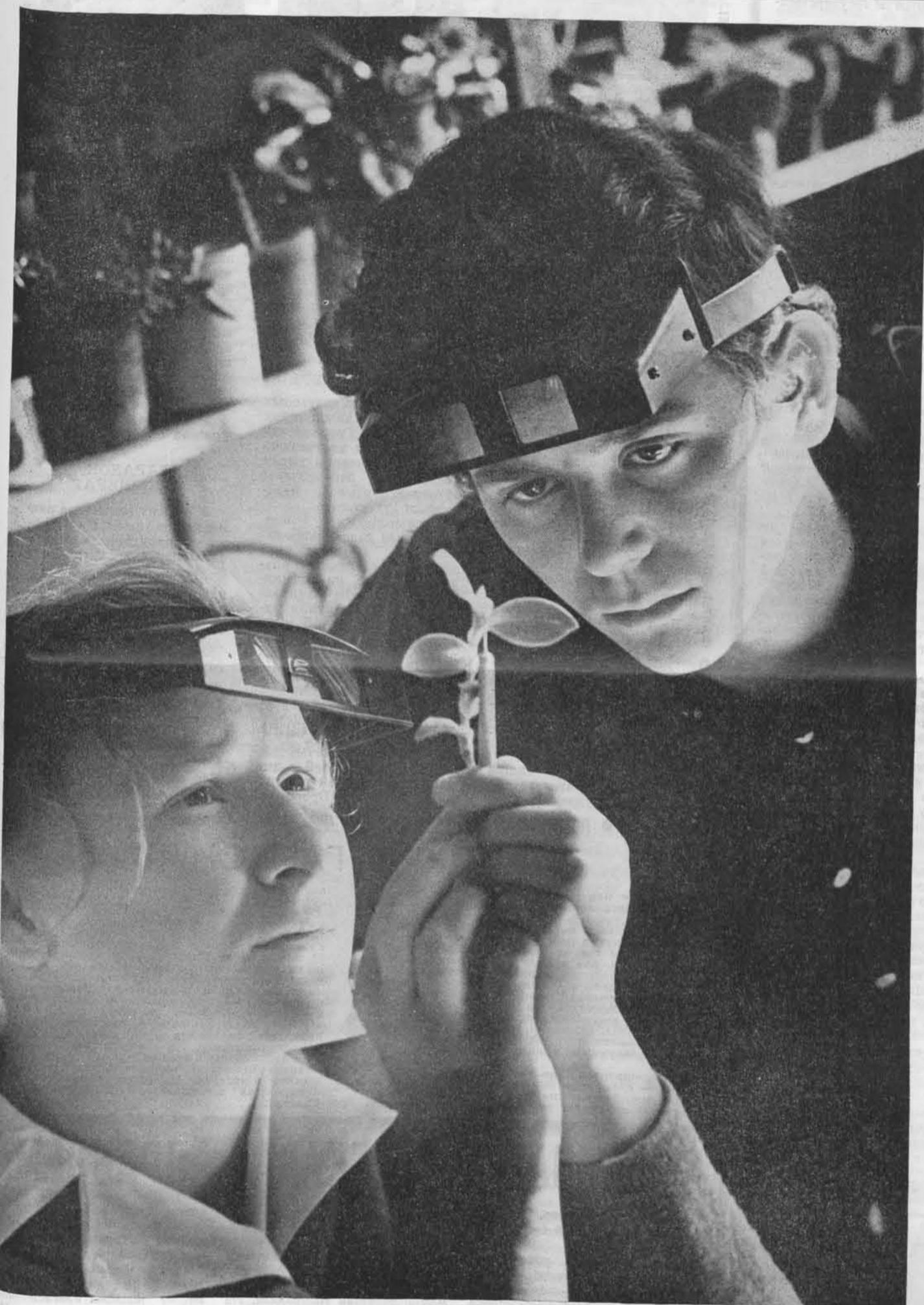

Голас Радзімы

№ 36 (1451)
9 верасня 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАРЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-м

Старэйшы ў рэспубліцы Мар'інагорскі саўгас-тэхнікум адзначаў свой стогадовы юбілей. На дзённым і завочным аддзяленнях тут рыхтуюць высокакваліфікаваных аграномаў і спецыялістаў механізацыі сельскай гаспадаркі.

НА ЗДЫМКУ: будучыя аграномы Людміла БАБІЧОНАК і Анатоль ШУЛЯК.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

**МЭТА: УЛІЧВАЦЬ І
ПРАДБАЧЫЦЬ**

«Карта с множеством маршрутов»

стар. 2

**ВЫБРАЛІ КІРАВАЦЬ
РЭСПУБЛІКАЙ**

«Парламентарый з Барысава»

стар. 4

**У ЖЫЦЦІ ЯМУ ПА-
ШАНЦАВАЛА**

«Добрыя кнігі добрага пісьменніка»

стар. 7

ВЫРАШАЕЦЦА ВЕКАВАЯ ПРАБЛЕМА

ШЛЯХІ ЗБЛІЖЭННЯ ГОРАДА І ВЕСКІ

нарэшце, становішча рабочага і праца на заводзе значаць вельмі многа.

Прайшло некалькі год, і Сяргей Сідараў, размаўляючы з карэспандэнтам, які цікавіўся яго жыццём у вёсцы, сказаў тонам

чалавека, цалкам упэўненага ў правільнасці абранага шляху: «Мы яшчэ тады з жонкай усё абмеркавалі, пазнаёміліся з калгасам, дзе збіраліся жыць. З горадам мы, канешне, расставаліся, але ніякія духоўныя

і матэрыяльныя страты нам не пагражалі. Нават перавагі былі. Жыццё ж у вёсцы на месцы не стаіць, усё больш набліжаецца да гарадскога».

Сутнасць гэтага эпизоду заключаецца ў словах: «Жыццё ў

вёсцы набліжаецца да гарадскога». Такая з'ява магчыма толькі пры сацыялізме, калі горад перастае быць прыгнятальнікам і эксплуатаатарам сяла, а становіцца яго раўнапраўным партнёрам і саюзнікам. Ці трэба нагадваць нашым землякам за рубяжом, якой была старая дэрэвалюцыйная вёска? Яны ж самі сталі ахвярамі беднасці і невуцтва, што гналі тысячы беларусаў у эміграцыю.

[Заканчэнне на 2—3-й стар.]

ТОКАР шостага разрада Сяргей Сідараў пакінуў работу на вялікім сучасным прадпрыемстве горада Горкага і разам з сям'ёй пераехаў на пастаяннае жыхарства ў сяло Халязіна Горкаўскай вобласці. Яго ўчынак выклікаў спачатку здзіўленне ў таварышаў па рабоце, сяброў і нават родных: вядома ж, у горадзе больш зручнасцей і камфорту, больш магчымасцей для культурнага адпачынку і вучобы,

ЗАКОН РАЎНАВАГІ

Вытворчасць бялку — асновы ўсяго жывога на зямлі — становіцца для чалавецтва адным з важнейшых клопатаў. Больш за ўсё назапашваюць яго для нас сельскагаспадарчыя культуры, таму аграхімікі і селекцыянеры робяць усё, каб узяць ураджайнасць. У апошнія гады яны дабіліся велізарных поспехаў, але за колькасным ростам не адразу ўдалося разгледзець зніжэнне якасці.

Высветлілася, што ў зерні высокаўраджайных сартоў працэнтнае ўтрыманне бялку ніжэйшае. Здавалася б, вярта даць глебе больш азоту, і становішча выправіцца. На жаль, гэтага не здараецца.

— Прычын тут некалькі, — гаворыць загадчык лабараторыі Інстытута мікрабіялогіі АН БССР прафесар С. Самцэвіч. — І адна з асноўных, як мы высветлілі, тая, што з павелічэннем дозы азотных угнаенняў рэзка ўзрастае «апетыт» у мікробаў, якім патрэбна цяпер больш вугляроду. А паколькі ў нашых глебах і так недастаткова, то мікраарганізмы «накідваюцца» на багатую ім каранёвую сістэму. І хутка аказваецца, што азот у глебе паранейшаму ёсць, а ўзяць яго няма чым — большасць каранёвых валаскоў аб'едзена.

Прычына бялковага дэфіцыту яшчэ і ў тым, што азоту высокаўраджайных культур бяруць толькі крыху больш, чым звычайна. І вось чаму. Карэнні паглынаюць азот толькі для росту, да пары цвіцення, калі ўсім сартам, без выключэння, патрэбна яго прыблізна аднолькава. Але прыходзіць час развівацца насенню, і расліны пачынаюць перамапоўваць у зерне запасы з лісця і сцяблоў.

Тут якраз рэкардсмены і аказваюцца ў нявыгадным становішчы. Запасаў бялку для іх больш буйнога і шматлікага патомства не хапае, а карэнні бяссільныя чым-небудзь дапамагчы.

Вынікі шматлікіх даследаў, праведзеных у Інстытуце мікрабіялогіі АН БССР і іншых навуковых цэнтрах краіны, даюць магчымасць спадзявацца, што праблема ўсё ж будзе вырашана. Устаноўлена, што раствору пажыўных рэчываў паглынаюцца не толькі каранямі. Апырскаючы, напрыклад, лісце фасолі аміячнай салетрай, беларускім вучоным удалося амаль у тры разы павялічыць утрыманне азоту ў надземнай частцы раслін, у той час як унясенне ў глебу забяспечыла прыбаўку ў тэнках толькі на 9 працэнтаў.

Вядучы падкормку новым спосабам, можна дапамагчы сельскагаспадарчым культурам не толькі назапасіць больш азоту, але і палепшыць карнявое жыўленне. Глебавыя мікробы, не атрымліваючы азотнага «допінгу», значна зніжаюць агрэсіўнасць, і каранёвая сістэма развіваецца нармальна. А калі глеба ўзбагачана арганікай, то мір і згода пад зямлёй адновяцца хутка. Мікробы выкарыстоўваюць больш даступную ежу, а расліны, засвойваючы перапрацаванае імі, лепш растуць і больш назапашваюць азоту.

— У прыродзе ўсё павінна знаходзіцца ў раўнавазе, — гаворыць у заключэнне С. Самцэвіч. — Чалавек ужо не раз пераконваўся, што парушаць існуючую гармонію не ў яго інтарэсах. Так здарылася і на гэты раз. Унёсшы азот у бедную арганікай глебу, мы зрабілі мікроб агрэсарам. Таму важна атрымаць урок з выяўленага і ўжо ў бліжэйшы час шырока апрабаваць метад азотнай падкормкі з дапамогай авіяцыі ў вытворчых умовах.

Д. ПАТЫКА.

ДЖЫН З КОЛБЫ

У хімічнай лабараторыі Пінскага камбіната верхняга трыкатажу мне паказалі даслед. У прабірку апусцілі кавалачак жгута, які выкарыстоўваецца ў якасці фільтра. Налілі сцёкавую ваду, густавую ад вялікай колькасці фарбавальніка ў ёй. Вада адфільтравалася праз жгут, а фарбавальнік застаўся зверху. Яго зноў можна выкарыстаць у вытворчасці. І эканамічна, і для навакольнага асяроддзя карысна.

Выкарыстоўваюцца не толькі адходы фарбавальнікаў. Іёнаабменныя валокны, якія прымяняюць у якасці фільтра, атрыманы з адходаў перапра-

цоўваемага на фабрыцы аб'ёмнай пражы нітрон.

Дыяпазон прымянення гэтых валокнаў шырокі. Пінская вада ўтрымлівае шмат жалеза, а яно перашкаджае фарбаванню, дае плямы на светлых танах. Валокны выдатна ачышчаюць тэхналагічную воду. Іх можна выкарыстаць для паглынання вуглекіслага газу ў самалётах, падводных лодках, у фармацэўтычнай прамысловасці. Нядрэнная працэдура ачышчэння адходаў! Трапіўшы ў колбу, яны выйшлі адтуль добрым джынам.

Іёнаабменныя валокны атрыманы ў праблемнай лабараторыі Ленінградскага тэк-

стыльнага інстытута імя Кірава. Даследы паказалі мне яе супрацоўнікі кандыдат тэхнічных навук Г. Іванова і Т. Ананьева. Цяпер вучоныя спрабуюць, як распрацаваць у лабараторыі працэсы пойдучы на прамысловым абсталяванні. Гэту работу яны вядуць у садружнасці з Наваполацкім хімікамбінатам і Пінскім камбінатам верхняга трыкатажу.

Пяць гадоў вучоныя супрацоўнічаюць па дагавору з камбінатам. Яны выканалі шэраг тэм, якія ўкаранены або ўкараняюцца тут, у Пінску, і на многіх іншых прадпрыемствах краіны.

П. БУРАК.

Калектыў Беларускага філіяла Дзяржаўнага навукова-даследчага энергетычнага інстытута вядзе распрацоўку аўтаматычных і аўтаматызаваных сістэм кіравання на энергетычных прадпрыемствах краіны.

НА ЗДЫМКУ: у лабараторыі палівавыкарыстання. Старшы інжынер Людміла ЗЯНЬКЕВІЧ, старшы навуковы супрацоўнік Ігар ЖЫЛІНСкі робяць аналіз паліва.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

КАЛГАСНЫ ДЗІЦЯЧЫ САД

Цяжка пералічыць усё, што робіць савецкае грамадства для дзяцей. Гэта — цэлая сфера грамадскага жыцця і дзяржаўных расходаў. Тут і заніяжаны дзяржаўныя цэны на дзіцячае адзенне, цацкі, і выдаваемыя мільённымі тыражамі дзіцячыя кнігі, і лялечныя тэатры, музычныя і спартыўныя школы, стадыёны, вучоба і заняткі ў якіх бясплатныя... А пачынаюцца клопаты аб дзецях звычайна з іх маленства, калі малышы наведваюць дзіцячыя сады-яслі.

Я пабывала ў адной з такіх устаноў — дзіцячым садзе калгаса «Новы быт» Мінскага раёна.

...Так, дзеці — сапраўды прывіляваны клас у нашай краіне. Аб гэтым міжволі думаеш, калі бачыш выдатныя будынкі дзіцячага сада і сярэдняй школы, узведзеныя на сродкі калгаса «Новы быт». Цудоўныя пакоі і пляцоўкі для гульні, спальні, спартыўная і музычная залы, сталова — усё гэта паказала мне загадчыца дзіцячага сада Марыя Шаўкун.

Тут выхоўваецца сто дзяцей. Паколькі калгас аб'ядноўвае жыхароў некалькіх вёсак і некаторыя з іх знаходзяцца за 10—15 кіламетраў ад цэнтральнай сядзібы, больш чым палавіна дзяцей праводзіць у садзіку круглыя суткі. Бацькі забіраюць іх дамоў толькі на выхадныя дні. Гэта вельмі зручна калгаснікам. Вось, напрыклад, зараз у жыхароў вёскі шмат работы не толькі на калгасных палях і фермах, але і дома, на прысядзібных участках: кожная сям'я мае свой агарод, сад, жывёлу. І таму калгаснікі ахвотна аддаюць дзяцей у дзіцячы сад. Яны ўпэўнены, што туды будучы тут не толькі добра пакармлены, але і дагледжаны кваліфікаванымі педагогамі, выхавальцамі, медыкамі... Дарчы, пра медыцынскае абслугоўванне. З таго часу, як дзеці трапляюць у сад, бацькам больш не прыходзіцца клапаціцца пра тое, каб яны былі своечасова паказаны ўрачам, каб ім былі зроблены неабходныя прафілактычныя прышчэпкі. Усё гэта забяспечваюць медыкі дзіцячага сада.

Раніца ў дзіцячым садзе звычайна пачынаецца з гімнастыкі, потым дзеці мыюцца, ідуць на сьнеданне, затым — гульні, разнастайныя заняткі. Перад абедам яны ходзяць на прагулку ў калгасны сад, у лес. Пасля абёда лаўтарыдзве гадзіны малыя адпачываюць. Затым полудзень, на які звычайна даецца малако, кефір з булкай, пячэнымі ці фруктамі. Потым зноў гульні, музычныя заняткі.

Фінансуе ўтрыманне дзіцячага сада праўленне калгаса. Звычайна для гэтага выдзяляецца 60 тысяч рублёў у год — на харчаванне, аплату працы абслугоўваючага персаналу, набыццё цацак, спартыўнага інвентару, дзіцячай бібліятэкі і іншых патрэб. Праўленне вырашыла, што жывёлаводы за знаходжанне сваіх дзяцей у калгасным садзе не павінны плаціць ні капейкі. Астатнія бацькі штомесяц уносяць вельмі нязначную суму — усяго 10 рублёў.

У музычнай зале, куды мы зайшлі, ішла рэпетыцыя святочнага канцэрта. Гэта выхаванцы старэйшай групы рыхтаваліся да свайго выпускнога ранішніка.

Вечарам, калі пасля рабочага дня за дзецьмі прыйшлі бацькі, я пазнаёмлілася з некаторымі з іх. Вось што сказала даярка калгаса Ніна Радзюк:

— Мой сын Юрый наведвае калгасны дзіцячы сад з трох гадоў. Зараз яму ўжо сёмы год. І ведае, за гэты час ён ні разу сур'эзна не хварэў. Наадварот, умацаваўся, акрэгла яго здароўе. Ведае шмат новых вершаў, песень, танцаў. Я вельмі задаволеная яго выхаваннем тут.

А вось думка настаўніцы Крупіцкай сярэдняй школы Тацяны Грыб:

— Мой сын Косця выхоўваецца ў гэтым дзіцячым садзе ўжо тры гады. Ён з вялікім зедавальненнем ходзіць сюды. Іншы раз нават у выхадныя дні просіцца ў сад, да дзяцей, выхавальцаў. Тут для выхаванцаў добрае харчаванне, выдатныя пакоі, многа цацак, розных прылад для дзіцячых гульні — словам, усё, што трэба для іх фізічнага і разумовага развіцця. Як педагог сельскай школы, магу зазначыць, што дзеці, якія прыходзяць да нас пасля дзіцячага сада, намнога лепш падрыхтаваны для школьнай праграмы. Яны звычайна ведаюць усе літары, умеюць нядрэнна лічыць, маляваць, спяваць. Мой сын, напрыклад, навучыўся тут добра канструяваць, вельмі захапляецца гэтым і дома. І наогул усе мы, бацькі, заўсёды вельмі спакойныя, калі нашы дзеці знаходзяцца ў дзіцячым садзе.

В. НЯЎЗОВА.

гаспадарчай працы ў разнавіднасць індустрыяльнай. Дасягаецца гэта шляхам тэхнічнай аснашчанасці вытворчасці, яе электрыфікацыі, механізацыі, спецыялізацыі і канцэнтрацыі, меліярацыі земляў, укаранення ў земляробстве і жывёлагадоўлі найвышэйшых навуковых адкрыццяў.

Сацыялізм, новыя ўмовы жыцця змянілі культуру і быт вёскі, сцягне атрымалі магчымасць вучыцца. У 1939 годзе на тысячы чалавек працуючага насельніцтва ў горадзе мелі сярэдняю і вышэйшую адукацыю 242 чалавекі, на сяле — толькі 63. К канцу 1970 года такую адукацыю ў горадзе мела больш трох чвэртых, а ў вёсцы — больш паловы занятага насельніцтва. Не менш паказальныя лічбы і на нашай рэспубліцы. У 1965 годзе ў сельскай гаспадарцы Беларусі працавала 27 тысяч спецыялістаў вышэйшай і сярэдняй кваліфікацыі. Цяпер іх ужо больш за 60 тысяч. На вёсцы працуюць аграномы, заатэхнікі, урачы,

інжынеры, настаўнікі, механізатары. Найчасцей — гэта былыя хлебаробы і жывёлаводы, дзеці сельскіх працаўнікоў, якія пасля заканчэння навучальнай устаноў вяртаюцца ў родную вёску. Многія накіроўваюцца на вучобу калгасам ці саўгасам, якія ў час навучання выплачваюць ім стывендыю.

Цяжка сёння ўявіць сабе нават самы аддалены сельскі населены пункт без школы, дзіцячага сада, дома культуры, кінаўстаноўкі, без радыёпрыёмнікаў і тэлевізараў, калектываў мастацкай самадзейнасці.

Яшчэ дзесяць год назад, успамінаюць жыхары калгаса «Семежава» Капыльскага раёна, вуліцы ў вёсцы былі небрукаваныя, пасля дажджу — размытыя і гразкія. Цяпер Семежава — пасёлак, падобны на невялікі горад. Вуліцы заасфальтаваны, пракладаецца водаправод, пабудавана прасторная школа, двухпавярховая бальніца, сталовая, пяць магазінаў. У перспектыве — камбінат бытавога абслугоўвання,

гасцініца, Палац культуры з плавальным басейнам. А ў калгасе «Рассвет» Кіраўскага раёна палац са шкла і бетону з басейнам і зімнім садом, на будаўніцтва якога было выдаткавана 2,5 мільёна рублёў, даўно працуе. Такія ж палацы, музычныя школы маюць ужо сотні, а дамы культуры — кожны калгас і саўгас рэспублікі.

Але ж здабыткі культуры, якімі карыстаюцца сельскія жыхары, не абмяжоўваюцца іх вёскай. Бліжэйшыя гарады з тэатрамі, музеямі, канцэртнымі і выставачнымі заламі, стадыёнамі даступныя не толькі гараджанам. Гэтаму спрыяюць добраўпарадкаваныя дарогі, бесперапынны аўтобусны рух.

Зусім нярэдка ў друку з'явіліся накіраваныя ў рэспубліканскай газеце «Звязда»: «Напярэдадні Новага года праўленне калгаса «Шлях да камунізму» Дубровенскага раёна выдала ордэры на кватэры сем'ям шафера К. Несцерука, механізатараў У. Яўменава, М. Калбасава, да-

яркі К. Дралавай і іншых». У вёсках будуюцца двух- і нават пяціпавярховыя дамы гарадскога тыпу з водаправодам, каналізацыяй, газам і іншымі бытавымі зручнасцямі. Плата за такую кватэру разам з усімі паслугамі звычайна не перавышае 6 рублёў.

Аднак шматпавярховыя, на некалькі сем'яў дамы не норма для пасёлкаў гарадскога тыпу, якімі паступова становяцца нашы вёскі. Паранейшаму на ўласны зберажэнні або з дапамогай дзяржавы калгаснікі і рабочыя саўгасаў будуюць індывідуальныя дамы, маюць свае прысядзібныя ўчасткі, трымаюць жывёлу. Жыццёва неабходны прынцып сцірання мяжы паміж горадам і вёскай улічвае асаблівасці сельскага жыцця.

У сельскага жыхара перад гараджанінам пры роўных зручнасцях аказваецца яшчэ і шэраг пераваг: ён дыхае чыстым паветрам, пазбаўлены гарадскога шуму, нарэшце, блізкасць да прыроды прыносіць

яму эстэтычнае задавальненне.

У «Асноўных напрамках развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1976—1980 гады», зацверджаных XXV з'ездам КПСС, гаворыцца, што ва ўмовах развітага сацыялізму змяняецца сістэма грамадскіх адносін, у тым ліку ўзаемаадносін паміж горадам і вёскай. «Карэнныя перамены ў жыцці нельга вымераць толькі статыстычнымі паказчыкамі», — сказаў на апошнім партыйным з'ездзе Старшыня Савета Міністраў Саюза ССР А. Касыгін. Гэта — найглыбейшыя па сваім маштабах сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні, якія адлюстроўваюць якасна новы этап у развіцці сацыялістычнай грамадскай вытворчасці. Гэтыя пераўтварэнні — вынік глыбока прадуманай аграрнай палітыкі партыі.

Камуністычнае будаўніцтва, што вядзецца ў нашай краіне, вырашыць векавыя праблемы сацыяльна-эканамічных і культурна-бытавых адрозненняў паміж горадам і вёскай.

ШТО МЯНЕ ЎРАЗІЛА

Не буду згадваць аб тых думках, перажываннях, якія апанавалі маё сэрца, калі даведаўся, што неўзабаве ўбачу вёсачку, дзе нарадзіўся, дзе вырас і якую не бачыў ужо больш чатырох дзесяткаў год. Чалавек я ўжо немалады, хутка семдзсят стукне. І вось, жывучы ў прадмесці Чыкага, я чым далей, тым больш адчуваю, што абавязаны хоць разок на сконе веку завітаць у Варацэвічы, сяло, якое было маёй калыскай.

Рознае ў Злучаных Штатах Амерыкі гавораць аб нашым жыцці. Хто-кольвечы жыве старымі ўяўленнямі, а тыя, хто больш дасціпны і дружэлюбна настроены, ведаюць аб тым, што Савецкі Саюз — краіна багатая і магутная, што савецкі народ міралюбны, што кіраўніцтва дзяржавы многае зрабіла для таго, каб народы свету жылі спакойна. Ёсць і таія, хто з нападамі супраць вас выступае.

Вось і вырашыў я: калі буду гасціць у сваякоў у Варацэвічах, то прыгледжуся, на чым баку праўда. А цяпер скажу аб тым, што ўбачыў у вас, аб чым даведаўся, аб чым расказаў мае сваякі. Дарэчы, з-за акіяна на Палесе я вяртаўся не ўпершыню. Калі мы з бацькам, падганяеммы голадам ды холадам, пакінулі радзіму і прыехалі ў Амерыку, то не змаглі адразу знайсці работу, бадзліся з месца на месца. І бацька параў мне вярнуцца дадому. Але на Палесе тады, у час уладарніцтва беларускіх магнатаў, была такая галеча, што я зноў быў вымушаны перабрацца цераз акіян.

Зусім іншы малонак, зусім іншае жыццё землякоў адкрыў мне сённяшні дзень палескай вёскі. Цяпер пазнаць самі Варацэвічы. Толькі старая царква, як і раней, відаць здалёку. Да вёскі вядзе цяпер брукаваная дарога, паабалал вуліцы стаяць новыя, што званы, дамы калгаснікаў. Жывуць людзі заможна (пераканаўся, глядзячы на маіх сваякоў ды на дзядей аднавяскоўцаў). Усе яны прыгожа, акуратна апрануты. І спачатку я

нават не верыў, што гэта ўнукі тых Змітракоў ды Макараў, якіх я добра ведаў і якіх хадзілі ў зрэбных світках.

Спадалася мне вясковае застолле калгаснікаў — стравы самыя розныя і іх шмат. Або яшчэ цікавы прыклад. Жыў я ў сястры. Яна адзінокая, але я не заўважаў, каб яна працавала да сёмага погу. Аднак у хаце дастаток, і паесці ёсць што, і апранаецца яна добра. Пытаюся ў яе наконт кошту тавараў у вашых магазінах, пераводжу цэны на долары і пераконваюся, што інфляцыя ды рост цэн праходзяць міма маіх землякоў. І асабліва мяне ўразілі вашыя цэны на хлеб. Хлеб, будзь гэта капіталізм ці сацыялізм, усё адно аснова жыцця, без яго не абывае. Прыкнінуў я, і аказалася, што ў вас ён разоў у пяць-шэсць таннейшы, чым у ЗША. А я ж памытаю, якой зайздросцю загараліся вочы ў дзядей беднякоў пры выглядзе сцібікі хлеба... Памятаю і нядаўні выпадак, які мне даваўся назіраць у Чыкага. Праходжу па вуліцы, гляджу — ля магазіна натоўп людзей сабраўся, кагосьці ловяць. І сапраўды, вядуць паліцэйскія беспрацоўнага, які, каб не памерці з голаду, украў нешта ў магазіне.

Хоць і павярхоўна, але азнаёміўся я з цяперашнім жыццём палешукоў. Даведаўся, колькі вучоба дзядей каштуе ў школе ці ўніверсітэце. Па праўдзе кажучы, яна нічога не каштуе, наадварот, яшчэ дзяржава дапамагае тым, хто вырашыў прабіцца ў навуку. Вельмі быў здзіўлены малым размерам платы за жыллё, бо ў нас гэта адбірае трэць, а то і больш заробку.

Для мяне, простага амерыканскага рабочага, які ўсё, што мае, здабыў мазалём, зайздросна крыху і радасна за сваіх землякоў. Я абавязкова раскажу аб сённяшнім іх дні сваім родзічам, знаёмым. І значна, што савецкія людзі могуць ім ганарыцца, павінны ім даражыць.

ЗША. М. РЭУЧУК.

На касгоры.

Фота А. МІХАЛЕНКІ.

ПАРТРЭТ САВЕЦКАГА ЧАЛАВЕКА

ПАРЛАМЕНТАРЫЙ З БАРЫСАВА

РАСКАЗ ПРА ТАМАРУ БАРАНОЎСКУЮ, ШТО З ВЯСКОВАЙ ДЗЯУЧЫНКІ
ВЫРАСЛА ДА ЧЛЕНА УРАДА РЭСПУБЛІКІ

Суботні дзень пачаўся традыцыйна: базар, магазіны... Яна ўважліва аглядала прылаўкі, заходзіла нават у тыя аддзелы, дзе не збіралася нічога купляць, цікавілася амаль усімі рыначнымі цэнамі. Нічога дзіўнага ў гэтым, вядома ж, няма. Маладая жанчына любіць па выхадных прыгатаваць больш смачны абед, чым штодзень, і шукае ўсё неабходнае для задуманага меню. Адначасова запамінае рэакцыю пакупнікоў, пераважна жанчын, на рыначныя цэны, асартымент прадуктовых магазінаў, захаванне норм санітарый пры гандлі. Амаль падсвядома яна збірае інфармацыю, аналізуе, разважае.

Ледзь не на кожным кроку сустракаюцца знаёмыя. І хаця ўсе яны ведаюць, што Тамара Бараноўская — дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, амаль кожны гаворыць з ёю так, як і раней. Сяброўка Валя дзеліцца сямейнымі клопатамі, настаўніца Вера Сямёнаўна дамаўляецца зайсці вечарком — надта ж ёй падабаецца Тамарына беларускае вымаўленне... Ага, вось ужо просьба да дэпутата. Хлопец хоча, каб яна дапамагла без чаргі купіць аўтамабіль. Тамара смяецца: «Куды ты спяшаешся? Пакуль чарга падыдзе, назбіраеш сваіх грошай, не трэба будзе прасіць у бацькоў...»

— Ведаецца, людзі менш ахвотна ідуць на прыём у кабінет, — гаварыла мне потым Тамара. — Можна, лічаць свае просьбы дробнымі для афіцыйнай абстаноўкі, а можна, какаць неахвота — дэпутаткі прыём толькі раз у месяц. Затое часта прыходзяць дадому, спыняюць проста на вуліцы, падыходзяць у цэлу ці ў сталяўцы. Як я да гэтага стаўляю? Звычайна. Чалавеку важна дапамагчы якраз у той момант, калі яго адольваюць сумненні ці непрыемнасці.

Тамара гаваркая і добразначлівая. Ласкавая ўсмішка не пакідае твару ў час размовы. Яна шчыра і прыязна гутарыць з кожным. Нават калі адразу адмаўляе ў просьбе, робіць гэта тактоўна, растлумачыўшы, чаму.

— Я больш за ўсё не люблю, калі людзі хітруюць, хочучы атрымаць большы кавалак, не думаюць пры гэтым пра іншых, — твар маёй субяседніцы пахмурнее. — Не часта, але ж бываюць такія сустрэчы. Прышла неяк да мяне на прыём жанчына. Плача, заліваецца. Маўляў, жыллёвыя ўмовы невыносныя. Дзеля дзядей — дапамажыце! Пайшла я паглядзець. І што б вы думалі! Жыве яна ў дзяржаўным доме, мае духпакаёвую кватэру, абвешаную дыванамі, поўную крышталоў. Хацела, расчуліўшы дэпутата, атрымаць трохпакаёвую, бо, пэўна, дываны няма ўжо куды вешаць. Ох, і разлавалася я тады: сотні сем'яў у нас стаяць на чарзе, будзем шмат, і ўсё ж яшчэ кватэр не хапае. А тут чалавек пачынае шукаць ад хлеба крошак.

Пакуль мы размаўляем з Тамарай, ідуць па абсаджанай дрэвамі стара-свецкай вулачцы Барысава, Анатоль, Тамарын брат, моўчкі нясе следам сумку з пакупкамі. Ён часты гасць у сестрыной сям'і, кватэрае непадалёку. Між іншым, жыве пакуль Тамара на прыватнай кватэры, дзяржаўная толькі намячаецца.

У паводзінах Тамары няма нічога ад тых кулурных палітыкаў, якія прадстаўляюць інтарэсы «народа» ў парламентах заходніх дзяржаў. Свой дэпутацкі абавязак Тамара Бараноўская бачыць у тым, каб найбольш поўна выказаць жаданні і патрэбы сваіх выбаршчыкаў, разам з імі самааддана працаваць на ка-

рысьце грамадства, жыць сумленна.

З першага позірку Тамара здаецца кволай, даверлівай, нават залішне прастай. Член урада рэспублікі... Прадстаўляе ў ім інтарэсы амаль чвэрці насельніцтва значнага прамысловага цэнтра. Адказнасць якая! Гонар! А яна не імкнецца да папулярнасці. Маўляў, я такая, як усе ў маім цэлу, на маёй фабрыцы, у маім горадзе. Так, безумоўна, тут кожны можа сказаць: «Яна адна з нас». Але ці кожны мае такую настойлівасць у дасягненні сваёй мэты, такую прагу да справядлівасці, такую нястомнасць у працы?

Тамара трапіла ў Барысаў зусім яшчэ дзяўчынкай. Прыехала да родзічаў пасля смерці бацькі. Пайшла працаваць. Вучылася ў вярхняй школе. Як магла, дапамагала маці гадаваць малодшых — Галю і Анатоля. Цяпер яны таксама жывуць і працуюць у Барысаве. Але водпускі нязменна праводзяць у маці, на Любаншчыне. Ці ж проста было Тамары браць на свае юныя плечы адказнасць за малодшых? Яна сама прабілася ў жыцці, пераадольваючы вясковую сарамлівасць, выбрала для работы прадпрыемства з маладзёжным і дружным калектывам — фармацэўтычную фабрыку, і пэўна тады пачаў фарміравацца яе характар — спагядлівы і цвёрды адначасова.

Згадваюцца перадвыбарныя сустрэчы. Тамара тады шмат хвалявалася.

— Як гэта мяне будуць выбіраць у Вярхоўны Савет рэспублікі? Волят у мяне невялікі — была толькі дэпутатка гарадскога Савета два гады. Няшмат зрабіць паспела. Працыю сумленна на фабрыцы. Дык гэтак кожны павінен.

Яна нібы забывалася пра сваю актыўную грамадскую работу ў камсамоле, удзел у самадзейнасці, не заўважала, як павяжаюць яе тыя, з кім працуе разам, суседзі, знаёмыя. І калі на сустрэчах з будучымі выбаршчыкамі проста і шчыра расказвала біяграфію, адчувала сябе ніякавата ад гучных воплескаў. А людзі так выказвалі ёй давер. Яна была адной з іх, адной з лепшых.

— Цяпер вось — слуга народа. Так часта называюць дэпутатаў. Прымала ўдзел у трох сесіях Вярхоўнага Савета БССР. Выступала на пасяджэнні пастаяннай камісіі па ахове здароўя. Кожны першы чацвер месяца вяду прыём выбаршчыкаў. Хадайнічаю па іх просьбах перад савецкімі і гаспадарчымі органамі. Вядома, сваю асноўную работу апаратчыцы таблетачнага ўчастка, апошнія месяцы — брыгадзіра, імкнуся выконваць бездакорна.

Я бачыла, як даверліва беглі да яе дзяўчынкі з брыгады: «Тамара Іванаўна... Тамара Іванаўна...» Як шчыра запрашала яе на дзень нараджэння немаладая ўжо работніца—Тамара больш дзесяці гадоў працуе на фабрыцы, ведае амаль кожнага. Слухала яе гутарку з Ларысай Карпека. Па стану здароўя ёй трэба змяніць работу. Тая, якую прапанавала адміністрацыя, мусіць, не лепшая. Што параіш, Тамара?

І Тамара зноў пойдзе да кіраўніцтва, будзе патрабаваць, даказваць. Ларыса — з ветэранаў фабрыкі. Яшчэ будавала яе. Пра такіх працаўніц трэба клапаціцца асабліва. І, безумоўна, справа вырашыцца станоўча. Толькі Тамара крыху спазніцца дамоў, і будзе хвалявацца, чакуючы яе, муж.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

ЛЮДЗЯМ ПАТРЕБЕН МІР

Сёлетні прыезд нашых землякоў на Мастоўшчыну супаў з важнай палітычнай падзеяй — падпісаннем новай Стакгольмскай адозвы, прынятай Сусветным Саветам Міру. І ўсе, з кім мне давялося гутарыць, высока адзеньваюць гэты дакумент, як і ўклад нашай краіны ў справу барацьбы за мір ва ўсім свеце.

У вёсцы Правыя Масты гасціў жыхар Канады Іосіф Пяцэвіч са свайёй жонкай. 37 гадоў таму назад паехаў ён адсюль у пошуках шчасця. Жыве цяпер у горадзе Гамільтан. Упершыню змог наведаць Радзіму.

Не пазнаў Іосіф Пяцэвіч тутэйшых мясцін. У гутарках са сваякамі і знаёмымі ўпэўніўся, што савецкія людзі хочучь міру, бо мір з'яўляецца спрыяльнай асновай пабудовы новага шчаслівага жыцця. А калі Іосіф Пяцэвіч даведаўся, што ў раёне, які і па ўсёй краіне, ідзе збор подпісаў за спыненне гонкі ўзбраенняў, за раззбраенне, пажадаў паставіць і свой подпіс пад новай Стакгольмскай адозвай.

— Усе простыя канадцы, — сказаў ён, — таксама супраць вайны, супраць гонкі ўзбраенняў, за мір! Людзям планеты патрэбен мір!

Свой подпіс побач з подпісамі калгаснікаў мясцовага калгаса «Нёман» паставіла і яго жонка Зося Пяцэвіч.

А. САВАСЦЯН.
НА ЗДЫМКУ: жыхар Канады Іосіф Пяцэвіч і яго жонка падпісваюць новую Стакгольскую адозву.

Фота С. ЛУКІ.

ПІШУЦЬ ЗЯМЛЯКІ

«ПЁТР КЛІМУК» — У ВАНКУВЕРЫ

Нядаўна ў наш Ванкуверскі аддзел ФРК з Мінска прыйшоў дарагі, бяспценны падарунак — кнігі. Асабліваю ўвагу прыцягнула невялікая кніжачка пра беларускага касманаўта Пятра Клімука. З вокладкі, усміхаючыся, глядзяць сімпатычны малады чалавек. Адухоўлены твар, іскрыстыя вочы — сапраўдны герой, адзін з прадстаўнікоў вялікай і дружнай сям'і савецкіх касманаўтаў.

У нас з'явілася новая арганізацыя — «Клуб пенсіянераў». Збіраемся два

разы ў месяц. Глядзім савецкія фільмы, праводзім дыскусіі. У час такіх сустрэч літаратура карыстаецца асаблівым поштым.

Чыталі ў «Голасе Радзімы», што савецкія людзі падпісваюцца пад новай Стакгольмскай адозвай. Нядаўна такі збор подпісаў быў праведзены і ў нашым адзеле. І наш голас будзе ў шматмільённым хоры барацьбітоў за мір і раззбраенне.

В. ГАУРЫЦКІ.

Канада.

Амаль тры тыдні па дарогах нашай рэспублікі калясіі ўсеаюзнага аўтапоезда «Дружба» актыўна зямляцтваў замежных студэнтаў. Дэвіце юнакоў і дзяўчат з 32 краін Еўропы, Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі, якія займаюцца ў навучальных установах дзесяці гарадоў Саветскага Саюза, пабывалі ў Мінску і Брэсце, Гомелі і Салігорску, Віцебску і Оршы, Магілёве і Рэчыцы, у многіх калгасах і саўгасах. Дні гэтага цікавага падарожжа сталі для замежных студэнтаў жывой крыніцай ведаў аб нашай краіне, аб гераічнай гісторыі саветскага народа, яго сёння.

НА ЗДЫМКАХ: удзельнікі аўтапоезда на беларускай зямлі.

Фота А. БІРЫЛКІ.

ЗАГОВОР МОЛЧАННЯ,

ИЛИ ПОЧЕМУ «НЬЮ-ЙОРК ТАЙМС» НЕ НАПЕЧАТАЛА МОЮ СТАТЬЮ

Чем сильнее в США интерес к советской культуре, тем активнее действуют профессиональные дезинформаторы. Такова главная тема заметок известного американского художника. Некоторое время назад автор побывал в Советском Союзе. Это была своеобразная «творческая командировка», посвященная углубленному знакомству с советским искусством, лич-

ным контактам с советскими художниками и искусствоведами. Автор посетил такие советские республики, как Армения, Туркмения и Латвия. Он побывал на фабриках и заводах, встречался с рабочими, студентами и школьниками. Впечатления, полученные во время этой поездки по нашей стране, и дали ему богатый материал для выступлений, о которых он рассказывает.

Мы ВОЗВРАЩАЛИСЬ домой, в Соединенные Штаты, на борту лайнера «Михаил Лермонтов».

Сидя на залитой солнцем палубе, я вновь перечитал «письмо протеста» из газеты «Вудсток таймс», адресованное г-ну Фентону, председателю Ассоциации художников Вудстока, и присланное мне друзьями (Вудсток — это городок километрах в 150 от Нью-Йорка, где живут художники, писатели, другие люди искусства и где живу я с семьей тоже). Некая Сильвия Дэй писала: «Я была шокирована, узнав, что Антон Рефрежье собирается выступить в Ассоциации художников Вудстока с лекцией об искусстве и художниках в России... Ассоциация вправе приглашать для выступлений кого угодно. Если Рефрежье угодно славословить СССР, это тоже его право, но предоставлять ему трибуну, помоему, все же непозволительно...»

Ну ладно, думал я, это не первая атака против меня, да, наверное, и не последняя. Хуже, что копия этого письма разослана в другие газеты.

А в Нью-Йорке, едва наш лайнер пришвартовался к пирсу, мой старый друг Стэнли Фолкнер, адвокат и борец за гражданские права, объявил мне: «Знаешь, а у нас для тебя плохая новость. Тебя обокрали. Две недели назад воры проникли в мастерскую и много работ унесли».

Случилось то, чего я так боялся. Никто из моих друзей не избежал этой участи — у кого обчистили дом, на кого напали на улице или в метро, и вот теперь наступил мой черед.

Я ЗАДЕРЖАЛСЯ на несколько дней в Нью-Йорке. Первый визит нанес моему коммерческому агенту. Рассказал Сиднею о нашей поездке в Советский Союз, показал репродукции советских картин. Они явно произвели на него впечатление. Он сказал, что был бы рад взяться за устройство советской выставки, но бизнес сейчас в ужасном состоянии. Экономический спад заставляет богатых людей держаться за деньги. Только французских импрессионистов да некоторые произведения авангардистского искусства еще покупают — просто чтобы вложить капитал. А кражи произведений искусства действительно намного участились, подтвердил Сидней. Во многих нью-йоркских галереях по ночам разбивают окна и уносят скульптуры и картины. Некоторые попадают к коллекционерам, не догадывающимся, что они покупают краденое, но появился и новый вид рэкета — воры складывают картины в машину, едут куда-нибудь на Средний Запад и там распродают их практически за бесценок. Так, возможно, поступили и с моими работами.

Мы продолжали разговаривать, когда вошел один знако-

мый художник. «Пока вас здесь не было, — сказал он, — я устроил выставку своих картин. Знаете, во что мне это обошлось? Вот, смотрите счет. Издание каталогов, почтовые расходы, вернисаж...»

Он спросил о настенной живописи в СССР. Я ответил, что некоторые такие работы, помоему, хороши. Мне довелось видеть мозаичные проекты для пятиэтажных домов. И, помоему, было бы чудесно, если бы и у нас, в Штатах, могли позволить себе такую «роскошь». Больше же всего советские художники работают над созданием военных мемориалов. Трагедия войны, героизм народа, человеческие страдания — все это требует беспрецедентных решений. Лучший пример — мемориал в Саласпилсе. Это подлинное произведение искусства, имеющее мировое значение. «Я написал о нем статью и послал ее с фото-снимками в «Нью-Йорк таймс», — сказал я. — Как думаете, примут?» «Конечно, нет, — ответил мой коллега, — если только в ней не присутствуют какие-нибудь антисоветские вкрапления».

Да, разрядка привела к заметному улучшению отношений между США и СССР. Но анти-советская и антикоммунистиче-

[Окончание на 6-й стр.]

«Голос Радзімы»

№ 36 [1451]

за мяжой і дома

ЗНАХОДЖАННЕ ў МІНСКУ

КАМУНІСТАў БАЛГАРЫІ І АРГЕНЦІНЫ

У сталіцы нашай рэспублікі 28—30 жніўня знаходзілася група работнікаў Балгарскай камуністычнай партыі. Госці зрабілі азнаямленчую паездку па гораду, аглядзелі новыя раёны жыллёвага будаўніцтва, наведалі Дом-музей і з'езда РСДРП, Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Цёпла сустрэлі балгарскіх камуністаў на Мінскім аўтамабільным заводзе. Ім была прадстаўлена магчымасць азнаёміцца з вытворчасцю, работай Палаца культуры прадпрыемства. У парткоме адбылася гутарка, у час якой членам дэлегацыі было расказана аб справах і планах шматтысячнага калектыву, ходзе выканання заданняў першага года дзесятай пяцігодкі.

Прадстаўнікі брацкай партыі аглядзелі экспанаты Мастацкага музея БССР.

У Мінску 26—30 жніўня гасціла група актывістаў Камуністычнай партыі Аргенціны.

Госці мелі гутарку ў аддзеле зарубешных сувязей ЦК Кампартыі Беларусі. Загадчык аддзела С. Броннікаў расказаў ім аб гераічным мінулым беларускага народа, аб велізарных дасягненнях працоўных рэспублікі ў брацкай сям'і саветскіх народаў у развіцці эканомікі, навукі і культуры, аб рабоце партыйных арганізацый па мабілізацыі працоўнікоў гарадоў і вёсак на паспяховае выкананне рашэнняў XXV з'езда КПСС, планаў і сацыялістычных абавязальстваў першага года дзесятай пяцігодкі.

Прадстаўнікі брацкай партыі наведалі Мінскі завод аўтамабільных ліній, вытворчае швейнае аб'яднанне «Камсамолка». Яны знаёміліся з вытворчасцю, гутарылі з прадстаўніцамі адміністрацыі, партыйнага, прафсаюзнага і камсамольскага актыву прадпрыемстваў.

Аргенцінскія камуністы наведалі калгас «Светлы шлях» Маладзечанскага раёна, аглядзелі гаспадарку. На гутарцы ў парткоме ім было расказана аб ходзе ўборачнай кампаніі, вопыце работы партыйнай арганізацыі калгаса па выкананню вялікіх і адказных задач дзесятай пяцігодкі.

Госці зрабілі паездку па Мінску, пабывалі ў новых раёнах жыллёвага будаўніцтва. Яны наведалі міжнародны маладзёжны комплекс «Юнацтва», Дом-музей і з'езда РСДРП, Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, зрабілі паездку на мемарыяльны комплекс Хатынь, усклалі кветкі да Вечнага агню, пабывалі на Кургане Славы.

СВЯТА БРАЦКАГА НАРОДА

Вечарам 1 верасня прадстаўнікі працоўных сталіцы рэспублікі сабраліся ў Мінскай вышэйшай партыйнай школе, каб урачыста адзначыць нацыянальнае свята Сацыялістычнай Рэспублікі В'етнам.

З дакладам выступіў старшыня Беларускага аддзялення Таварыства саветска-в'етнамскай дружбы, міністр аўтамабільнага транспарту БССР А. Андрэеў.

Апіраючыся на бескарысліваю дапамогу і падтрымку Саветскага Саюза і іншых сацыялістычных краін, усяго прагрэсіўнага чалавецтва, сказаў ён, працоўныя В'етнама атрымалі выдатны перамогі супраць імперыялістычнай агрэсіі, адстаялі сваю і незалежнасць, дабіліся выдатных поспехаў у будаўніцтве асноў сацыялізму на Поўначы, у вырашэнні задач нацыянальна-дэмакратычнай рэвалюцыі на Поўдні краіны. Новай старонкай у гісторыю В'етнама ўвоўдзіў з'яднанне яго ў дзяржаўным плане і абвешчэнне Сацыялістычнай Рэспублікі В'етнам — дзяржавы дыктатуры пралетарыяту на тэрыторыі ўсёй краіны.

Верныя прынцыпам пралетарскага інтэрнацыяналізму, саветскі народ будзе і надалей аказваць брацкаму в'етнамскаму народу ўсебаковае садзейнічанне ў пабудове сацыялізму. Мы ганарымся тым, што на будоўлях, заводах і палях СРВ працуюць магучыя аўтамашыны, станкі, трактары, зробленыя ў Беларусі, а ў навучальных установах нашай рэспублікі набываюць патрэбныя іх радзіме спецыяльнасці сотні в'етнамскіх юнакоў і дзяўчат.

На сходзе выступіў прэзідэнт зямляцтва в'етнамскіх студэнтаў Нгуен Ч'еу Ту.

Удзельнікі ўрачыстага сходу аднадушна прынялі тэкст прывітальнай тэлеграмы ў адрас Цэнтральнага праўлення Таварыства в'етнама-саветскай дружбы.

Магілёў. Праспект Міру.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ЗАГОВОР МОЛЧАННЯ,

ИЛИ ПОЧЕМУ «НЬЮ-ЙОРК ТАЙМС»
НЕ НАПЕЧАТАЛА МОЮ СТАТЬЮ

[Окончание.

Начало на 5-й стр.]

ская пропаганда не стихает, проникая и в сферу культуры, искусства, образования. В свою очередь экономический спад не только снизил благосостояние американских семей — его жертвами стали и культурные учреждения. Сокращаются школьные программы, тяжело приходится публичным библиотекам, в Нью-Йорке закрываются два музея, причем один из них, «Калчерел сентер», объявлен к продаже, цена — 6 миллионов долларов. Недавно группа видных ученых, в том числе несколько нобелевских лауреатов, осудила увлечение американцев астрологией...

НУЖНО было все-таки выполнить данное обещание — выступить перед Ассоциацией художников Вудстока, против чего так рьяно протестовала Сильвия Дэй. Я рассказал собравшимся о современном советском искусстве. Никаких инцидентов не было. Мою лекцию прослушали с интересом и вниманием. В заключение присутствовавший в зале представитель городских властей поблагодарил меня. Я еще раз убедился, что, когда американцам подаешь факты, они отказываются от предрассудков и это помогает им правильно разобраться даже в том, что вызывало и вызывает самые ожесточенные споры. Объективное, беспристрастное отношение аудитория я почувствовал и оценил тем более, что вначале, честно говоря, у меня были кое-какие опасения. В общем, я остался доволен этой первой лекцией.

Я привез в Америку превосходную коллекцию слайдов, сделанных на выставках и в мастерских советских художников. А брошюру с репродукциями их работ получила, наконец, целая тысяча учебных заведений во всех концах Соединенных Штатов. Здешняя пресса полна сообщений о «подпольном» советском искусстве. Но в массе своей американцы не очень-то доверяют этой клевете. Они хотят знать правду. Свидетельство тому — заявки на выступления, которые я стал получать; некоторые поступали издали: из университетов в штате Калифорния и даже из Канады. Первое принятое мной приглашение было от Вассар-колледжа.

В ВАССАРА я приехал ранним вечером, и перед лекцией мы с профессором и преподавателями собрались в комнате отдыха. Я разговаривал с соседом, специалистом по истории искусств, когда появился какой-то мрачный субъект с копной волос на голове. «Мистер Климов, с нашего русского факультета», — представил его мне.

Позднее я составил себе более точное представление о «русском факультете» Вассар-колледжа. Как правило, ярые антисоветчики, эти «преподаватели» с радостью подхватывают любую сплетню, могущую подкрепить их «взгляды». Информированные о советском образе жизни, ну, конечно же, лучше меня, только что вернувшегося из поездки в Советский Союз, они раздражались, когда я опровергал их заявления. Но слушателей на мою лекцию пришло много, и лишь обмен репликами с г-ном Климовым противоречил общей атмосфере — он до конца не досидел и ушел, видимо, «оскорбленный в своих лучших чувствах»...

Наступил день, когда я отправился в штат Вирджиния, в Рэндольф-Мэйсон-колледж. Декан факультета искусств, Тверри, встретил меня в аэропорту, отвез к себе домой.

Вечер начался, в общем, обычно. Но скоро ко мне все больше и больше стала «цепляться» какая-то леди, вынуж-

денная согласиться с тем, что в СССР, конечно, издается много книг, но при этом без конца повторяется: «Ни одной вы не купите, ни одной — все сразу же уходит на «черный рынок».

На следующий день — лэнч у группы студентов из семейств, принадлежащих к «верхушечному слою среднего класса». Эти милые девушки сильно отличаются от недалеких, хотя и хороших южанок прежних лет. На Юге ведь тоже многое изменилось за последние годы. Студентки оказались любознательными, задавали много вопросов, о Советском Союзе никто из них почти ничего не знал.

«Кто из вас знаком с советской литературой?» Никто. Одна девушка, правда, слышала о Евушенко, а потом прочла некоторые его стихи.

«Кто был первый человек, совершивший космический полет вокруг Земли?» Одна девушка сказала, что, должно быть, американский астронавт Джон Гленн. Про Гагарина не знал никто.

Я сказал им, что советские люди лучше знают Америку, нашу культуру, нашу историю. Рассказал, как много выходит в СССР переводов книг американских писателей, как любят советские читатели Хемингуэя. Вспомнил беседы со студентами в СССР — им хотелось знать о США больше и больше, они горели желанием жить в мире и дружбе с Америкой.

ЛЕКЦИЯ началась в 7.30 вечера — в большом зале с лестницами, ведущими на антресоли и тоже заполненными студентами. В публике сидели и преподаватели, и просто жители городка, прослышавшие о лекции.

«Диссидентов» я вам показывать не буду, — начал я (понимая, что об этом надо сразу сказать, ввиду раздутых сообщений о советских «художниках-диссидентах», которые появляются в американской прессе). — А тем, кто, быть может, будет разочарован, узнав, что в Советском Союзе не подражают последнему крику нью-йоркской моды, я позволю себе напомнить, что многое из того, что мы видим в Америке сегодня, Россия прошла еще на рубеже нашего столетия, когда Малевич эпатировал зрителей картиной «Белое на белом». Позднее, после 1917 года, там было много всякого экспериментаторства, был конструктивизм и прочие «измы». Советским художникам нет нужды возвращаться к тому периоду. Не лучше ли поставить вопрос: как они откликаются на жизнь своей страны? Какое отражение находят в их творчестве гуманизм — главное достижение социальной и культурной жизни в СССР? Разве эти достижения не достойны внимания, разве не стоит взяться за их изучение именно вам, студентам наших колледжей и университетов?»

Особое внимание привлекли, конечно, слайды о Саласпилсе. Я рассказал о встрече с одним из авторов мемориала. В аудитории — тишина. Люди с интересом разглядывают снимки. Чувствуется общее волнение. Готовясь к лекции, я расположил слайды по группам, вложив между ними картонные разделители. Паузы дают возможность подготовить публику к другой теме, к другому настроению.

На экране — уборочная страда, интерьер крестьянского дома. Потом иллюстрации к Шолому Алейхему. Дальше — переносимся в студию скульптора Владимира Цигала. Я рассказываю о его памятниках Есенину, Зорге. Вслед за этим — рисунки Виталия Горяева к «Идиоту» Достоевского, его же яркие и сочные картины, зарисовки, пейзажи...

Зал вновь погружается во

тьму. На экране — «произведение» из металла и стекла. По рядам пробегает шепоток удивления. Говорю: «Теперь я веду вас на выставку в большой выставочный зал недалеко от Кремля. Было время, когда такие произведения критиковали. Теперь они используются в архитектуре. Я всегда считал, что абстрактные формы годятся скорее для архитектуры, только там они обнаруживают свою эстетическую ценность».

Еще несколько слайдов — керамика, декоративные ткани...

«Почему же нам раньше это не показали? — воскликнул один молодой человек. — Это же чудесно!»

На выставке, продолжал я, были среди прочих представлены и произведения прикладного искусства. После живописи и скульптуры, после прекрасных образчиков реализма, после экспериментов в области упрощенных форм одно произведение прикладного искусства вызывает шок. «Выглядит так, будто это американский художник Джексон Поллак разбрасывал краски по холсту, не так ли? — сказал я. — Считаю все же Поллака человеком с большим воображением, я всегда отделял его от тех, кто эксплуатировал его искусство, и от художественных критиков, объявлявших его творчество «вершиной», чтобы дискредитировать реализм. Творчество Поллака не могло найти продолжения. Другие стали имитаторами. Но должен вам сказать, что я был обрадован, когда увидел «подражание Поллаку» на выставке, организованной Союзом советских художников, — это уличило прессу во лжи».

После демонстрации слайдов я обратился к слушателям с такими словами: «Почему мы не можем посмотреть у нас произведения, фотографии которых я вам показал? Мне думается, наша пресса устраивает «заговор молчания» вокруг советского искусства. Приведу пример. Я написал статью о скульптурном ансамбле в Саласпилсе, приложил к ней несколько фотографий и послал в «Нью-Йорк таймс». Конечно, они не были напечатаны. Материал поместили бы наверняка, если бы я сказал, что все работавшие над этим мемориалом сгорают от нетерпения эмигрировать в Израиль. Такое наши газеты любят».

В ответ раздался смех. Когда я отвечал на вопросы, не осталось и тени той настороженности, которая, возможно, была вначале. Подлинное искусство растопило ледок недоверия и сомнений. Та леди с «русского факультета» даже спросила, не дам ли ей переснять кое-что из моих материалов. Преподаватели с факультета искусств попросили дать им на время привезенные из поездки графические работы.

Под конец последовал вопрос: «Каждый ли художник получает в СССР равное признание?» Я ответил, что творчество иных художников настолько индивидуально, что проходит время, прежде чем он получает всеобщее признание. Говоря о тесной связи советских художников с народом, я, кстати, рассказал о тесных «рабочих» отношениях между коллективами некоторых московских заводов и театрами. Этот факт произвел большое впечатление на слушателей.

НА СЛЕДУЮЩЕЕ утро я улетел домой в отличном настроении. Не только увиденные (хотя, правда, и на экране) работы моих советских друзей еще раз воодушевили меня — я встретился с американцами, проявившими искренний интерес к советскому искусству. Впрочем, позже это повторилось всюду, куда бы я ни приезжал. Так что Сильвия Дэй может «протестовать» сколько ей угодно.

Антон РЕФРЕЖЬЕ.

Беларускі харэаграфічны малюнак «На вечарынцы» ў выкананні Брэсцкага народнага ансамбля танца «Радасць».

Фота У. КРУКА.

У АРШАНСКІХ ЛІТАРАТАРАЎ

У апошні час выйшлі з друку кніжкі аршанскіх літаратараў — Г. Казака і Л. Калодзежнага, з'явіліся новыя публікацыі іншых маладых аўтараў.

Творчасць аршанцаў стала тэмай гаворкі на чарговым пасяджэнні Віцебскага абласнога літаратурнага аб'яднання пад старшынствам паэта Д. Сімановіча. Журналіст з Оршы Ф. Кулакоў расказаў пра творчыя здабыткі сваіх таварышаў. Новыя вершы прачыталі А. Прохараў і А. Махнач.

Аршанскія літаратары выступілі ў тэлевізійнай перадачы «Пра час і пра сябе», іх творы прагучалі на абласным радыё.

С. САКАЛОУСКІ.

ВУЛІЦЫ СТАРАЖЫТНАГА БЯРЭСЦЯ

У раскопе старажытнага Бярэсця археолагі адкапалі новую вуліцу гарадзішча. Знойдзена добра захаваная хата, маставая з колатавых дошак пракладзена з захаду на ўсход і як бы агіна маставыя дзвюх другіх вуліц. Уздоўж яе — дубовы частакол.

У гуртары з карэспандэнтам БЕЛТА кіраўнік работ, загадчык сектара Інстытута гісторыі АН БССР П. Лысенка сказаў:

— Мы вельмі задаволены вынікамі цяперашніх раскопак. Нам пашанцавала знайсці хату на 12 вяноў пабудовы, прыкладна XI стагоддзя. Звычайна ў раскопках XII—XIII стагоддзяў у Ноўгарадзе і іншых месцах археолагам удавалася знайсці пабудовы вышынёй не больш 4 вяноў. Знаходку давялося пераносіць таму, што на яе месцы будаўнікі закладуць фундамент апоры шклянёга павільёна музея старажытнага гарадзішча.

За час летніх раскопак сабранам вялікая калекцыя прадметаў старажытнарускага быту, якая дазваляе скласці ўяўленне аб жыцці гараджан.

Усе гэтыя рэліквіі стануць экспанатамі музея старажытнага Бярэсця.

П. СУСІКАУ.

ДОЎГІ

ШЛЯХ

ДА ПРЫЗНАННЯ

У мінулым годзе некалькім акцёрам Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі, які знаходзіцца ў Бабруйску, былі прысвоены званні заслужаных артыстаў рэспублікі. Пра аднаго з іх — старэйшыну бабруйскай трупы Пятра МАСЦЕРАВА гэты расказ.

Пётр Масцераў — заслужаны артыст БССР, адзін са старэйшых акцёраў беларускай сцэны, мае сваю тэму ў мастацтва, афарбаную сакавітым гумарам. Яшчэ ў пачатку трыццаціх гадоў у студыі юнага гледача (зараз Рэспубліканскі тэатр юнага гледача), дзе Масцераў пачынаў свой акцёрскі шлях, ён меў добрага настаўніка ў асобе такога вядомага майстра сцэны, як Мікалай Кавязін. Потым ён займаўся ў тэатры Уладзіслава Галубка. Тут і адкрылі ў хлопца талент камедыянага акцёра, вызначылі будучую «масцераўскую», як часта гавораць бабруйскія тэатралы, тэму даціпнага гумару, іроніі, сарказму.

Аднак, будучы першай і галоўнай у яго творчасці, яна не стала адзінай. Дыяпазон таленту гэтага акцёра вызначаюць не толькі ролі камедыянага плана. У сваёй трактоўцы сцэнічных вобразаў Пётр Масцераў дасяг-

нуў глыбокіх сацыяльных абгугульненняў, раскрываючы ўнутраны драматызм сваіх персанажаў.

...Суд. Кулак Фядотаў — артыст П. Масцераў — рэзка адказвае на пытанні камісара, спадзеючыся знайсці сярод байцоў хача б адзін спакувальны позірк. Але вось яго вочы сустракаюцца з вачыма чырвонаармейцаў. У іх ён чытае прысуд сабе. Воля экіпажа браняпоезда непахісная: здраднік павінен памерці. Цела Фядотава адразу асунулася, ён стаў нібы меншы ростам, вочы патухлі — і перад гледачом раптам паўстаў нікчэмны баязлівец, ад фальшывай бравыды якога не засталася і следу...

Так праводзіў П. Масцераў фінальную сцэну ў спектаклі «Уласнасць» К. Чорнага. Яна рабіла вялікае ўражанне менавіта сваім драматычным вырашэннем. Гэтая роля была сьгранна артыстам дваццаць год назад, у той самы час, калі ён

ДОБРЫЯ КНІГІ ДОБРАГА ПІСЬМЕННІКА

МАКАРУ ПАСЛЯДОВІЧУ — 70 ГОД

«Мне так прыпала, што ад самага маленства давалася больш сустрэцца з добрымі людзьмі і з добрымі кнігамі», — гэтыя словы належаць вядомаму беларускаму пісьменніку Макару Паслядовічу. Ён лічыць, што ў жыцці яму пашанцавала.

Пашанцавала на добрыя кнігі... «Першым мастацкім творам, які я прачытаў самастойна, — піша ў аўтабіяграфіі М. Паслядовіч, — было апавяданне Гоголя «Страшная помста». І з таго дня мне ўжо не было спакою, калі я сустрэкаўся з непрачытанымі яшчэ творамі».

Потым дапытлівы хлапчук сустрэўся з героямі Майн Рыда, Фенімора Купера, Марка Твэна, Жуля Верна... Смелыя, мэтанакіраваныя людзі, заўсёды гатовыя прысціць на дапамогу сумленнаму чалавеку, захаплялі, вучылі не баяцца цяжкасцей, не збочваць в абранага шляху.

Пашанцавала на час нарадзіцца... 1906 год — першая руская рэвалюцыя. Будучы пісьменнік бачыў сваімі вачыма, як ішоў да перамогі Вялікі Кастрычнік, што прынёс ён народу здзяйсненне самых запаветных яго мар аб зямлі і свабодзе, адкрыў простамаму людзю шляхі да навукі, творчасці, зрабіў яго гаспадаром краіны. Юнацтва Макара Паслядовіча супала з цяжкімі, поўнымі героізму і рамантыкі гадамі індустрыялізацыі маладой савецкай дзяржавы, калектывізацыі ясельскай гаспадаркі. Вядома, не мог хлапец быць убаку ад навакольных падзей. Ён піша ў сялянскую газету «Беларуская вёска» першыя допісы. Іх друкуюць. Гэта падахоўціла і акрыліла Макара.

Пашанцавала на добрых людзей... Калі ён у 1925 годзе прыехаў у Мінск на вучобу, то зайшоў у рэдакцыю «Беларускай вёскі». Там адбылася сустрэча з Кузьмой Чорным. Гутарка з ім была нядоўгай, але засталася ў памяці на ўсё жыццё. Неўзабаве М. Паслядовіч становіцца спецыяльным карэспандэнтам «Беларускай вёскі». Журналісцкая работа вядзе яго па шматлікіх раёнах рэспублікі. Потым ён па заданню газеты едзе на будаўнічы пляцоўкі Харкаўскага і Сталінградскага трактарных заводаў, наведае Заходнюю Сібір, Далёкі Усход. Кожная паездка адкрывала яму новыя прасяцкія жыцця, новыя чалавечыя характары. Ён піша нарысы, друкуе іх у рэспубліканскіх газетах. К. Чорны пільна сачыў за яго журналісцкай работай. Аднойчы, праслухаўшы расказ Макара Паслядовіча аб чарговай паездцы па краіне, К. Чорны сказаў: «Сядзі сёння ўвечары і пішы. Каб праз тыдзень апавяданне ляжала на маім сталі!» Апавяданне было напісана. Так па-

чыналася літаратурная дарога пісьменніка.

У першых творах М. Паслядовіч пераважна піша пра людзей вёскі, пра тых змены, якія ўрываюцца гарачым ветрам у застаялы вясковы быт. У 1930 годзе апавяданні пісьменніка выходзяць асобнымі выданнямі — «Зруйнаваныя межы», «Людзі вясны». Праз год Паслядовіч выдае апавесць «Марсель». Літаратурная праца захапіла Макара Трафімавіча, і ён цалкам аддаецца ёй. Выходзяць новыя яго кніжкі: «Хада ў заўтра», «Чатырнаццаты нумар».

З даваенных твораў найбольш значнымі ў мастацка-ідэйных адносінах з'яўляюцца раманы «Паўстанне» і апавесць «Магістральны канал». У першым аўтар расказаў аб партызанскай барацьбе ў гады грамадзянскай вайны супроць белапольскіх акупантаў, у другім — аб людзях, якія асушалі палескія балоты.

У гады Вялікай Айчыннай вайны М. Паслядовіч быў членам падпольнай групы, якая дзейнічала ў Пухавіцкім раёне.

Пасля вайны пісьменнік актыўна працуе ў літаратуры. Мне давалася пазнаёміцца з ім у 1948 годзе, у час сустрэчы ў рэдакцыі часопіса «Беларусь». Макар Трафімавіч толькі што вярнуўся з будаўнічай пляцоўкі Мінскага аўтамабільнага завода і расказаў аб будаўніках, аб тых праблемах, з якімі сутыкаецца будоўля. Потым пра ўсё гэта я прачытаў у апавесці «Цёплае дыханне». У творы пісьменнік паказаў цікавыя характары маладых рабочых Сямёна Бязозкі і Валодзі Саламакі, паказаў іх самаадданую працу, іх клопат аб пабудове ў Мінску завода-гіганта, цудоўна перадаў атмасферу часу.

Высокую ацэнку чытача і літаратурнай грамадскасці атрымаў наступны твор

М. Паслядовіча — роман «Святло над Ліпскам». Аўтар паказвае вёску, якая падымалася на папалішчы мінулай вайны. «Усё трэба было рабіць нанова. Усё! Нават качаргу, каб выграбаць жар з печы», — чытаем мы ў раманах. У цэнтры твора фігура былога камандзіра партызанскага атрада, калгаснага важака Дзяміда Сыча. Чалавек гэты надзелены моцным і мужным характарам, ён прынцыповы і строгі, дзелавіты і напорысты, адданы грамадству і людзям. У творы намалеваны яркія карціны барацьбы сялянства за аднаўленне калгасаў.

Рукапіс рамана, падрыхтаваны да выдання ў Маскве, чытаў і высока ацаніў выдатны савецкі пісьменнік Аляксандр Фадзееў.

Цікава і па-свойму арыгінальна развіваюцца характары людзей у апавесці Паслядовіча «З табою побач», у якой таксама адлюстравана вясковая жыццё, праблемы развіцця сельскай гаспадаркі.

Героі твораў Макара Паслядовіча — простыя людзі, старанныя працаўнікі. Яны радуюць нас сваім аптымізмам, сваёй узнёсласцю і чалавечай прыгажосцю. «Жыць — не туляцца» — вось іх крэда.

Многія творы М. Паслядовіча перакладзены на рускую і ўкраінскую мовы, а апавесць «Цёплае дыханне» — на нямецкую. Дакументальная апавесць «Па воўчых сцэжках», у якой пісьменнік выкрывае былых памагатых гітлераўцаў, а цяпер агентаў імперыялістычнага развадак, беларускіх нацыяналістаў, друкавалася ў газеце «Русский голос», што выходзіць у Нью-Йорку.

Чытачы «Голасу Радзімы» знаёмы з Макарам Паслядовічам па яго публіцыстычных артыкулах, змешчаных на старонках газеты. У бібліятэчцы «Голасу Радзімы» была выдана яго кніжка «Пад дзвіома доймамі каровамі», у якой М. Паслядовіч паказвае сапраўдныя твары здрадніку Радзімы.

Семдзесят год жыцця... З іх амаль паўстагоддзя аддадзена літаратуры. «Але самае лепшае яшчэ не напісана, — гаворыць пісьменнік. — Мая мара — стварыць яркі вобраз камуніста, народнага важака і арганізатара, які зазірае далёка ў заўтрашні дзень».

...Так, Макару Трафімавічу пашчасціла стаць добрым пісьменнікам. А чытачам пашанцавала сустрэцца з яго добрымі кніжкамі. І пашанцуе, упэўнены, яшчэ не адзін раз.

Мікола ГАМОЛКА,
пісьменнік.

ГРУПА кінематографістаў аб'яднання «Тэлефільм» прыступіла да здымак каляровага фільма-канцэрта «Гармонікі весела іграюць». Героі будучай карціны — этнаграфічныя харавыя калектывы вёсак Канатоп і Галоўчыцкага Буды Нарайлянскага раёна.

Здымкі, пачатыя ў Нароўлі, працягнуцца ў Мазырскім раёне і на літоўскай студыі ў Вільнюсе.

НАРОДНЫ тэатр Гродзенскага гарадскога Дома культуры падрыхтаваў спектакль па п'есе В. Тура «Бой з цемем». Першымі яго глядачамі былі працаўнікі калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Лідскага раёна.

Сёлета гэта — другая прэм'ера гродзенцаў. На абласным фестывалі самадзейнай народнай творчасці калектыв паказаў таксама новую пастаноўку па п'есе В. Сабко «Далёкія вонкі».

ПА ВУЛІЦЫ Юбілейнай у новым жылым раёне Гомеля будаўнікі прыступілі да ўзвядзення кінатэатра. Вялікая зала — на 800 месцаў — прызначана для дэманстрацыі шырокафарматных фільмаў, а малая — на 300 месцаў — для паказу звычайных фільмаў.

НАРОДНЫ хор і танцавальны калектыв гомельскага швейнага вытворчага аб'яднання «Камінтэрн» вярнуліся з гастрольнай паездкі ў Балгарыю. Пасляхова прайшлі канцэрты беларускіх самадзейных артыстаў у горадзе-курорце Сонечны Бераг, Бургасе і іншых гарадах краіны.

Гэта другая паездка гамельчан да сваіх зарубажных сяброў. Першае іх знаёмства адбылося ў 1972 годзе ў час дзён беларускага мастацтва ў Балгарыі.

У VIII АБЛАСНОЙ філатэлістычнай выстаўцы, якая праводзілася ў Гомелі, удзельнічалі калекцыянеры Ленінграда, Кіева, Мінска, Камсамольска-Амура, Хабарска, Лешыны зборы ўдастоены залатых, сярэбраных і бронзавых медалёў.

ПРАТАТЫПЫ ЛАБАНОВІЧА І ІНШЫХ

З Цэнтральнага дзяржаўнага архіва БССР у літаратурны музей Якуба Коласа ў свой час паступіла фотакопія артыкула народнага песняра «Васемнаццаці гадавіна». Я. Колас напісаў яго з нагоды юбілею «першага рэвалюцыйнага выступлення сялянскага настаўніцтва на Беларусі». З'езд гэты адбыўся ў Мікалаеўшчыне. З таго часу мінула 70 гадоў, але падзея не страціла сваёй важнасці. Выступленне настаўнікаў, гаворачы словамі песняра, «...у поўнай меры заслугоўвае тагскага было адмечаным у гісторыі рэвалюцыйнага руху на Беларусі».

З'езд быў назначаны на 9 ліпеня 1906 года (па новаму стылю на 22). У Мікалаеўшчынскае народнае вучылішча, якое было абрана месцам збору, з'язджаліся настаўнікі. Іх сустрэкаў Аляксандр Сянкевіч, адзін з арганізатараў з'езда. Сабралася звыш 20 чалавек. Са Стоўбцаў прыехалі Сямён Самахва і Аляксандр Райскі, са Свэржанаў — Міхал Пальчэўскі, са Снова — Іосіф Вайцяхаўскі.

У мэтах канспірацыі сходку было вырашана правесці на беразе Нёмана. У гэты час на веласіпедзе прыехаў Іван Фідарэў (Янка Маўр).

А. Сянкевіч, які быў абраны старшынёй, зрабіў даклад аб палітычным становішчы ў Расіі, аб палажэнні настаўніцтва, «...аб той рэвалюцыйнай ролі яго, якую яно павінна выконваць. А вывадам з даклада была прыблізна такая думка: каб настаўніцтва з найбольшым поспехам выконвала сваю ролю ў якасці рэвалюцыйнага, яно павінна з'яднацца ў цесны саюз настаўнікаў на Беларусі, далучыцца да Усерасійскага саюза настаўнікаў. Сярод удзельнікаў з'езда не было ніводнага голасу проці такой арганізацыі».

Ноччу, калі ў памяшканні школы Я. Колас і яшчэ некалькі чалавек рэдагавалі пратакол, наляцела паліцыя. Як успамінаў адзін з удзельнікаў з'езда Хведар Калечыц, «жыхары Мікалаеўшчыны правядалі пра прыезд паліцыі і пачалі званиць у царкоўны зван... у момант акружылі школу, у тым ліку і паліцыю. Мікалаеўцы рыхтаваліся ўступіць у бойку з паліцыяй, аднак настаўнікі папрасілі жыхароў сяла ўстрымацца».

Следства закончылася толькі вясною 1908 года. Разам з іншымі на лаву падсудных трапіў і Канстанцін Міцкевіч.

Тры гады зняволення, якія ён атрымаў, не зламалі дух паэта. Ён рыхтаваўся да новых бітваў за заўтрашні дзень свайго народа.

А падрабязней пра тое, як адбылася «спроба палажыць першы камень для арганізацыі маладога актывнага настаўніцтва на Беларусі», можна даведацца з трылогіі «На ростанях».

Мікола ЖЫГОЦКІ.

прадаваў над сваімі двума Захарамі — ролямі зусім процілеглага плана. Адзін з іх — Захар з камедыі С. Свірыдава «Цені знікаюць» — калгасны бухгалтар, чалавек без якіх-небудзь маральных прыняццяў. Імкнучыся развясці яго псіхалогію, акцёр не шкадаваў выразных фарбаў і з бляскам дэманстраваў тут сваё камедыйнае майстэрства. Матэрыял п'есы не даваў акцёру магчымасці вырвацца за межы чыста знешняй характарыстыкі.

Другі Захар з вадэвіля Г. Стэфаньскага «Нячыстая сіла» помніцца бабруйскім тэатрам яшчэ і да гэтага часу. Пажылы халасцяк, весельчак і блыка Захар — П. Масцераў выклікаў у глядзельнай зале тую шчырую ўсмішку, якая на доўгія гады вызначыла адносіны глядача да артыста. У гэтай ролі П. Масцераў праявіў якасці сапраўднага вадэвільнага акцёра. Яго выкананне адрознівалася лёгкасцю і гарэзлівасцю.

Зразумела, вадэвіль як жанр не прыстасаваны для вырашэння складаных жыццёвых калій. «Аперэтка, вадэвіль — добрае школа для артыстаў», — пісаў К. Станіслаўскі. — Голас, дыкцыя, тэкст, рухі, лёгкі рытм, бадабры тэмп, шчырае вяселле неабходны ў лёгкім жанры». Аднак, будучы займаючы інтэрыгу з вясёлымі дошпіамі і каламбурамі на цікавым жыццёвым матэрыяле, можна і вадэвілем выклікаць жывы грамадскі інтарэс. Менавіта гэтым і адрознівалася камедыя Г. Стэфаньскага «Нячыстая сіла», менавіта гэта і было характэрна для яе цэнтральнага персанажа Захара, які атрымаў у П. Масцерава яркае сцэнічнае ўвасабленне.

Шлях да вялікіх творчых поспехаў царністы і доўгі. Бывае, працуе акцёр у тэатры, працуе шмат гадоў. Многа іграе, многа рэпэціруе. Бывае, не хапае часу, каб дасканала асэнсаваць новы сцэнічны матэрыял або «асвяжыць» арсенал выяўленчых сродкаў. Бывае, што жыццё тэатра цяжэ сваім рэчышчам спакойна, без асаблівых зрухаў, без новых і яркіх з'яў. Гледачы быццам бы задаволены, дырэкцыя — таксама, а ў акцёра на душы неспакой: не тое раблю, не мая роля, трэба шукаць.

Не мінуў такі перыяд і Пятра Масцерава. А гады ідуць. Бывае, доўга чакае акцёр свайго Арбеніна, свайго Атэла, свайго Гамлета. Часам дарэмна, а часам усё ж дачакаецца «свайго» ролі. І з'яўляецца яна рэальна зусім з іншага боку і не ў фразе, не ў хітоне венецыянскага маўра, не ў касцюме дацкага прыня. А ў лапцях, парванай вушанцы, у залатаным сялянскім кашушкі, нехлямяжа падперазаным пастуховай пугай...

Так, або прыкладна так, знайшла свайго выканаўцу Пятра Масцерава роля Калабка з трагікамедыі А. Макаёнка «Трыбунал». А да гэтага ў акцёра былі розныя ролі: хітрон і прайдзісвет Макей Башкін з «Ягора Булычова і іншых» М. Горкага, фанабэрысты і ганарлівы памешчык Шпак з камедыі «Шальменка-дзяншчык» Г. Квітка-Аснаўяненкі, мацеры эсэапец Шмідт з «Апошняга прыпынку» Э. Рэмарка, дабрадушны і чулівы Вафля з «Дзядзькі Вані» А. Чэхава.

І вось Калабок з «Трыбунала» А. Макаёнка. Хто ж ён у П. Масцерава, гэты Цярэшка

Калабок? Пастух, чалавек вельмі проста і мірна прафесія. Усё ў ім ад зямлі, якая ўзгадавала яго: і адзенне, і прафесія, і рукі, і спосаб мыслення. Усё ў ім пранізана сялянскай яснасцю і прастотай — спрадвечнасцю і непаўторнасцю адчування свету. Яго роздум пра чалавечыя пакуты ўспрымаецца як яго ўласны боль, яго любоў да Радзімы нібыта звернута да ўсёй планеты. Ён нават не ведае, што здзяйсняе подзвіг. І П. Масцераў падкрэслівае менавіта гэты пачатак у характары свайго персанажу. Няма ў ім нічога асабістага, што магло б перашкодзіць грамадзянскаму абавязку — так сфармуляваў артыст філасофію свайго героя.

Трэба адзначыць, што персанаж п'есы пазбаўлены магчымасці рухацца, мізансцэніраваць: большую частку сцэнічнага часу Калабок звязаны і знаходзіцца ў мяшкі. Менавіта гэтая знешняя статычнасць і прымусіла артыста весці ролю ў вялікім эмацыянальным напружанні.

Поспех у гэтай ролі ўдыхнуў у акцёра новы зарад энергіі і бадзёрасці. Нельга, відаць, назваць «Трыбунал» пачаткам «зорнай гадзіны» ў творчасці Масцерава, бо за многія гады работы ў тэатры ім было сыграно шмат цікавых і запамінальных роляў. Але, несумнення, Цярэшка Калабок з'явіўся дасягненнем майстэрства сталага акцёра, які зараз у сваёй творчасці перажывае другую маладосць.

Г. ВАВУЛА,

рэжысёр народнага тэатра.

А. ГАРЭЛІК,

журналіст.

Восень на Браслаўі

Нечакана цёплы пачатак вясня ў Беларусі як бы прадоўжыў для многіх дні летняга адпачынку. І жадаючыя едуць загараць на Мінскае мора ці на Браслаўскія азёры, сядзяць на світанні з вудамі на берагах рэк.

НА ЗДЫМКАХ: Дрўяты — адно з больш як 30 браслаўскіх азёр; гасцініца ў Браславе; на пляжы; Фелікс ГУМЕН, віцебскі акварэліст, прыехаў на эцюды; у чаканні вяртання лова.

МУЗЕЙНЫ ЗАПАВЕДНІК

У састаў Гродзенскага музэйнага гісторыка-археалагічнага запаведніка ўключаны і адкрыты для ўсеагульнага агляду адзін з выдатных помнікаў манументальнага будаўніцтва глыбокай старажытнасці — Барысаглебская (Каложская) царква.

Пабудаваны на крутым беразе Нёмана ў васьмідзесятыя гады XII стагоддзя, гэты храм з'яўляецца ўзорам высокага майстэрства старажытнарускіх дойлідаў, якое праявілася на далёкім захаднім фарпасце Рускай дзяржавы.

Як і ўвесь прынёманскі край, помнік перанёс шмат цяжкіх выпрабаванняў: разбурэнняў, пажараў і пашкоджанняў, звязаных з ваеннымі нашэсцямі, а таксама бурнымі паводкамі Нёмана.

Варта ўвагі асаблівасць кладкі сцен царквы — мноства ўстаўленых у сцены спецыяльных галаснікоў «для больш прыемнага рэзанансу», а таксама аздабленне іх невялікай да гэтага часу маёлікай шаснаццаці «стайдартаў».

В. КУШНЕР.

ДЭНДРАРЫ БРЭСТА

У адным са сквераў Брэста зацвіла катальпа. Яе суцвецці падобныя на свечы каштанаў. Цеплалюбівае дрэва, радзіма якога Паўночная Амерыка, акліматызавалася тут і добра пераносіць марозы.

На вуліцах, у дварах жылых дамоў Брэста расце мноства экзатычных дрэў і кустоў, у тым ліку амурскі аksamіт, самшыт, глог, воцатнае дрэва. У цэнтры горада, на бульвары імя Адама Міцкевіча, побач з помнікам польскаму паэту, амаль на дваццаць метраў узняўся пірамідальны дуб. У парку растуць незвычайныя змеяпадобныя елкі.

Работнікі зялёнай гаспадаркі, садаводы і кветаводы пляносна камбінаваў дыванава-сукоінага аб'яднання, электрамеханічнага завода і іншых прадпрыемстваў і навучальных устаноў азелілі прылеглыя тэрыторыі, стварылі прыгожыя добраўпарадкаваныя скверы.

САМЫ ПЕРШЫ КАДР

Нядаўна на экраны Беларусі дэманстравалася эпопея «Патоп», створаная кінематографістамі ПНР на матывах гістарычнай трылогіі класіка польскай літаратуры Генрыха Сянкевіча.

Гэтая кінастужка стваралася з дапамогай «Масфільма», «Беларусьфільма» і Кіеўскай студыі імя А. Даўжэнкі, многія сцэны здымаліся на беларускай зямлі. Першы яе кадр зроблены ў вёсцы Каменка Смалевіцкага раёна. Вось як гэта было...

На самым краі тарфянога балота — вышка. Над ёю — незвычайных памераў парасон, пад які хаваюцца ад уедлівага асенняга дажджу рэжысёр Ежы Гофман і галоўны аператар Ежы Вуйцік разам з кінакамерай. Каля двухсот чалавек гатовы да здымкаў. Для кастра, чаканцы, пакуль крыху сціхне патоп з неба, — польскія і беларускія мастакі, грывёры, асвятляльнікі, касцюмеры, піратэхнікі, артысты масоўкі — жыхары Мінска, Смалевіч, вёскі Каменка, па-майстэрску загрыміраваныя і апранутыя ў касцюмы сялян XVII стагоддзя.

Да размовы старэйшых прыслухоўваюцца дзеці. Яны апрануты ў старадаўняе саматканнае адзенне. Сярод іх вучаніцы другога класа Смалевіцкай сярэдняй школы № 1 Наташа Хмяльніцкая і Людэа Казлоўская. Уяўляю, з якой цікавасцю глядзелі сёлета фільм «Патоп» падросшыя за пяць гадоў дзяўчынкі...

Паглядзець на здымкі «Патопу» сабраліся дзесяткі жыхароў навакольных вёсак. Часам здараліся кур'ёзы. Неяк на рэпетыцыі ў поле зроку кінакамеры трапіў цікавы хлапчына ў джынсах, ды яшчэ з транзістарам. Давялося растлумачыць «парушальніку», што дзеянне фільма адбываецца ў 1655 годзе і яго знешні выгляд ніяк не адпавядае эпосе.

Да кастра падышоў чалавек, які ўзначальваў вялікі інтэрнацыянальны здымачны калектыў, — рэжысёр Ежы Гофман. Цікава, што

ён закончыў у Маскве Усесаюзнае дзяржаўнае інстытут кінематографіі, што яго настаўнікамі былі народныя артысты СССР Міхаіл Чыжурэлі і Іван Пыр'еў — вучань заснавальніка беларускага кінарэжысёра Ю. Тарыча і аднаго са стваральнікаў першага беларускага мастацкага фільма «Лясная быль». Ужо няма сярод нас Тарыча і Пыр'ева, але амаль на ўсіх студыях краіны і ў сацыялістычных краінах працуюць іх вучні.

У паездках па Беларусі мы ўсюды сустракаем цудоўных людзей, усюды нам аказваюць сардэчны прыём, — гаварыў Ежы Гофман. — Упэўнены, што нам неабходна як мага часцей рабіць фільмы сумесна. Гэта ўзаемна ўзбагаціць нас, памножыць наш вопыт, яшчэ больш зблізіць нас. Ды вось і цяпер хаця б нашы актёры — Тадэвуш Ламніцкі і Даніэль Альбрэхскі, якія выконваюць галоўныя ролі ў фільме, не менш вядомасцю і любоўю карыстаюцца ў вашых глядачоў, чым у Польшчы...

Дагаварыць нам не далі. З мікрафону пачуўся голас Ежы Вуйціка: «Прашу маіх калегаў да камеры!» Усе кінуліся па сваіх месцах. Раздаліся каманды на польскай і рускай мовах: «Падрыхтаваліся!», «Здымка!»

Па лясной дарозе рушылі коннікі...

Так пяць гадоў назад нарадзіўся першы кадр кінаэпопеі, якую цяпер з захапленнем прымаюць глядачы.

...У фінальных кадрах фільма «Патоп» яго героі падымуць тост за здароўе будучых пакаленняў.

— Няхай яны ўспомняць нас і ў добрую, і ў цяжкую хвіліну, — выкажа думкі ўсіх старых і мудрых салдат Заглоба. — І ніколі не адчайваюцца, памятаючы, што няма той бяды, якую аб'яднанымі намаганнямі нельга было б адолець!

Хіба не да нас звернуты гэтыя словы?

І. РЭЗНІК.

гумар

Праз тры тыдні пасля вяселля яна абвінаваціла яго ў тым, што ён стаў яе менш кахаць.

— Раней ты зайсеўды ўставаў першы, паліў у печы, рыхтаваў мне снеданне, а цяпер усё гэта даводзіцца рабіць мне.

— Глупства! — сказаў ён. — З-за таго, што ты ўстаеш раней за мяне, колей дровы і распальваеш печ, маё каханне да цябе зусім не зменшылася!

Урач пытаецца ў пацыента-гандляра, які скардзіцца на бяссонніцу:

— Вы не спрабавалі старажытны сродак — лежачы ў ложку з закрытымі вачыма, у думках уявіць сабе статак бараноў і пералічыць іх?

— Спрабаваў, але атрымалася лічэ горш.

— Чаму?

— Пералічыўшы бараноў, я гружу іх на поезд, вязу ў горад на бойню і прадаю. А потым усю ноч думаю, ці не прадзешавіў я.

У кухні сваёй кватэры Браўн застаў ноччу злодзея.

— У мяне да вас вялікая просьба, — ветліва сказаў ён злодзею, — пойдземце са мною і я прадставію вас сваёй жонцы. Разумеете, кожную ноч на працягу дзесяці гадоў ёй здаецца, што на кухню залезлі злодзеі. Ёй будзе прыемна, што яна мела рацыю ў нашай спрэчцы, калі я гаварыў: «Сні, дарагая, ніхто нас не залезе».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1297.